

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ СИСТЕМНІЙ КОРУПЦІЇ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Бусол Олена Юрійвна

доктор юридичних наук, с.н.с.

головний науковий співробітник

Міжвідомчого науково-дослідного центру

з проблем боротьби з організованою злочинністю

при Раді національної безпеки і оборони України

м. Київ, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-4713-4546>

Україна перебуває в стані однієї з найжорстокіших воєн на Європейській території з часів Другої світової. Держава-агресор намагається нав'язати автократію, похитнути демократичні устої. За таких обставин єдність та підтримка процесів, пов'язаних із європейською інтеграцією всередині країни, мають надважливе значення. Є запит суспільства на ефективні та своєчасні дії влади щодо запровадження необхідних змін, без лобювання ініціатив особистого плану, які здатні нівелювати антикорупційні заходи.

За даними загальнонаціонального дослідження «Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність» соціологічної компанії Info Sapiens, реальний корупційний досвід українців виявився у понад чотири рази меншим за оцінку поширеності корупції. Так, 91,4% населення вважають, що корупція дещо або дуже поширена, при цьому власний корупційний досвід мали 18,7% громадян. На оцінки з боку населення впливають: інтенсивне висвітлення корупційних кейсів у медіа, недостатня обізнаність громадян про те, які випадки є корупційними відповідно до законодавства, вплив дезінформації тощо [1].

Наявна чисельність суддів та працівників апаратів не є достатньою для здійснення правосуддя. Є критично високим рівень плинності кадрів у судах, у зв'язку з надмірним навантаженням. Заходи, які було вжито Україною для підвищення довіри до органів суддівського корпусу та виконання міжнародних зобов'язань України щодо реформи судочинства, не призвели до очікуваних результатів. Таким чином, рівень корупції серед суддів залишається високим, а ефективність антикорупційних органів щодо розкриття корупційних злочинів у судовій системі, прагне до нуля.

Основні проблемні питання, які порушувалися громадянами у відносинах із МВС України: довготривале очікування на прийом до

адміністраторів сервісних центрів Міністерства внутрішніх справ України; незадовільне обслуговування та ставлення до клієнтів; відвідувач не зміг отримати послугу; не можливо отримати талон електронної черги тощо. Успіх реформ у правоохоронних органах залежить не лише від волі керівників, а й від готовності поліцейських до змін, від їхнього бажання працювати на користь громадян, від розуміння важливості професійної відповідальності та моральних принципів [2]. Фактично кількісний показник таких суспільно небезпечних діянь залишається стабільно високим, хоча і з незначно вираженою тенденцією до зниження, що можна пояснити повномасштабним вторгненням російської федерації, масовою міграцією та тимчасовою окупацією території, що призвело до латентності корупції.

Головною причиною корупції у соціальній сфері є концентрація значних фінансових і адміністративних ресурсів в руках окремих посадовців, які часто використовують свої повноваження з особистою метою. Наприклад, отримання неправомірної вигоди при розподілі житлових субсидій, зловживання під час призначення соціальних виплат, незаконне надання медичних послуг, є поширеними проблемами [3].

Однією з найбільш вразливих до корупції галузей є система освіти. Зокрема, вона проявляється у вигляді хабарництва за вступ до вищих навчальних закладів, упередженого оцінювання студентів або неправомірного витрачання бюджетних коштів на ремонт чи оснащення навчальних закладів

Охорона здоров'я є ще однією сферою, яка найбільше потерпає від корупції. Пацієнти часто стикаються з вимогою неправомірної вигоди за надання базових медичних послуг, які за законом мають бути безкоштовними. Зловживання також стосуються процесу закупівель ліків та медичного обладнання, що призводить до завищення цін та неефективного використання бюджетних коштів [4]. Так корупція негативно впливає на моральний стан суспільства, формуючи у громадян відчуття несправедливості та безвиході [5]. З 452-х депутатів 9-го скликання Верховної ради України, кожен десятий нардеп був, чи є, фігурантом кримінальних справ під час свого депутатства [6]. Показовими у плані успішного викриття корупційних практик серед народних депутатів України є низка резонансних кейсів за 2025 р., наприклад, у серпні Національне антикорупційне бюро України і Спеціалізована антикорупційна прокуратура викрили масштабну корупцію при закупівлі безпілотних летальних апаратів і засобів радіоелектронної боротьби, призначених для придушення ворожих сигналів (дронів, зв'язку, навігації) та захисту власних систем від таких впливів. Серед викритих на прийнятті пропозиції, обіцянки або одержанні неправомірної вигоди – народний депутат України,

очільники районної та міської військових цивільних адміністрацій; військовослужбовці Національної гвардії.

Депутатський корпус нинішнього скликання дискредитував себе та втратив довіру суспільства та міжнародних партнерів України завдяки значній кількості викритих вчинених ними корупційних злочинів, на фоні потурання не заплямованими корупційними скандалами членами фракцій своїх колег-правопорушників. Таке становище не сприяє закінченню війни, та працює проти позитивного іміджу влади. Дії корупціонерів є масштабними, що може свідчити про відчуття безкарності у народних депутатів України, їх впевненості в уникненні юридичної відповідальності, та нехтуванні не тільки інтересами громадян України, але й зневажанням думки громадян щодо їх корупційних практик. У суспільстві панує думка щодо неможливості притягнення до кримінальної відповідальності народних депутатів України, що, у свою чергу, дає пересічним громадянам негласне право, за прикладом недоброчесних народних обранців, на вчинення ними самими корупційних злочинів.

Сучасний стан корупційних та пов'язаних із корупцією кримінальних правопорушень залишається стабільно незадовільним, що підтверджується негативними кількісними показниками таких діянь, а також відсутністю позитивної динаміки.

Мінімізація корупції у всіх сферах життєдіяльності суспільства має стати одним із пріоритетів державної політики. Це потребує, насамперед, формування культури нетерпимості до корупції серед громадян, зокрема в сфері судової влади, в органах правопорядку, центральних органах виконавчої влади, а також у Верховній Раді України.

З метою мінімізації загрозливих тенденцій зростання корупції під час воєнного стану, недостатньо окремих заходів декларативного характеру. Необхідним є впровадження системних змін у підходах до управління Україною.

Література:

1. НАЗК. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/realnyy-koruptsiynny-dosvid-ukraintsiv-u-ponad-chotyry-razy-menshyy-za-otsinku-poshyrenosti-koruptsii-rezultaty-doslidzen/>

2. Гришук А.Б. Окремі аспекти запобігання корупції в органах національної поліції. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»* 2025. Випуск № 02, С. 527. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.78>

3. НАЗК. Державна політика у сфері боротьби з корупцією. 2021. С. 37.

4. Світовий банк. Ефективність систем охорони здоров'я та корупційні ризики. Вашингтон, 2020. С. 41. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.77>

5. Кохан О.І Аналіз проблеми запобігання та протидії корупції у соціальній сфері в сучасній юридичній науці. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.01.77>

6. Журналісти Bihus.Info проаналізували роботу 452 депутатів 9 скликання Верховної ради та з'ясували, що кожен 10 нардеп був чи є фігурантом кримінальних справ під час свого депутатства. Таких народних обранців понад 50. Bihus.Info. 13 березня 2025. URL: <https://bihus.info/kozhen-10-j-deputat-9-sklykannya-figurant-kryminalnyh-sprav/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-589-4-13>

РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВІКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРИПИНЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СИСТЕМІ

Василяченко Алла Іванівна

*ад'юнкт кафедри адміністративного та конституційного права
ННІ ППДП, Пенітенціарна академія України,
м. Чернігів, Україна*

Пенітенціарна сфера традиційно характеризується підвищеними ризиками деліктності: обмежений простір, ієрархічність неформальних відносин, конфліктогенність, заборонені предмети, вразливість до корупції, високі вимоги до персоналу. У таких умовах адміністративні правопорушення виступають як “індикатор” якості системи. Водночас ефективність запобігання та припинення адміністративних правопорушень у системі виконання покарань залежить не лише від повноважень посадових осіб, а й від стану інституцій, процедур, кадрової політики, матеріальної бази, прозорості та підзвітності.

Державна політика останніх років визначила реформування пенітенціарної системи як пріоритет, зокрема через Стратегію реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та оновлений у жовтні 2025 року операційні плани її реалізації на 2025–2026 роки [2; 3]. Ефект управлінської реформи для припинення адміністративних правопорушень, зокрема, проявляється у скороченні